

ТЫЗЭКЬОТМЭ – ТЫЛЪЭШ!

1923-рэ ильэсүм
гээтхалэм
кыншгээжьагаа кыншдээ

Адыгэ Голос адыга

макъ

Адыгэ Республикаам и Правительствэ игъээст

Щагухэм язэтегъэпсыхъан тегущыагъэх

Лъэхъаным диштэу къалэр зэтегъэпсыхъэгъен
ным фэгъэзэгъэ республикэ комиссием
изэхэсигъоу тыгъуасэ щыагъэм тхъамэта-
гъор щызэрихъагь Адыгэ Республикаам и
Лышъхъэу Къумпыл Мурат.

Иофхъабзэм хэлэжъагъэх
федеральне инспектор шхъяаэу
Сергей Дрокинир, республи-
кэм и Премьер-министрэ игуа-
дзэу Сапый Вячеслав, мини-
стрэхъэр, депутатхъэр, муници-
пальнэ псеупхъэр ялашхъэр,
нэмыхъэхъэр.

АР-м псеольешынымкэ, транспортнымкэ, псеупхъ-ком-
муналнэ ыкыгьогу хызэмэт-
хэмкэ и Министерствэ иот-
дел ишааэу Ныбэ Руслан
къызэриуагъэмкэ, проектэ
«Городская среда» зыфиорэм
къыдыхъельтагъэу псеупхъэр
ыкыгьогу ахэр зидэт щагухэм язэтегъэпсыхъан
пэуухъашт сомэ миллиони 109,4-р къатупщыгь.

Аш щыщэу сомэ миллион 89,4-р федеральне, сомэ миллион 14,5-р республикэ ыкыгьогу миллиони 5,5-р чыпэе бюджетхъэм къахэхъгъэх. УФ-м псеольешынымкэ и Министерствэ АР-м и Правительствэ зээгъынгъэу зедашыгъэм тетэу мылькур къатупщыгь. Мыщ къызэрэдильтэрэмкэ, ильэсэу тызыхъэтим къыклоц пчагъэу зэтэв унэ 41-рэ къызэлтызыбутире щагу 19 зэтэргээпсыхъан фое. Джырэ ухьтэм ехуулэу ахэм ашыжхэм иофшэнхъэр къашаухъгъэх, ад-
рэхъэм ашэхъох. Зэтэргээпсыхъэр щагухэм къадыхъельтагъэх къелэцыкыу джэгупхъэр,

машинэ гъеуцупхъэр, лъэсрүкло гъогухъэр, нэмыхъэхъэр. Джаш фэдэу щагу клоцхъэм къезыгъэ-
нэфыщт пкыгъохъэр, тысыпхъе-
чыпхъэр ыкыгьогу хэкъыр зэра-
тэкохъщтэр ашагъэуцухъ.

Шапхъэу щылэхъэм къызэр-
пънафау, къоджэ ыкыгьогу хэхъ-
псеупхъэр къихъашт ильэсэм
мы проектым хэлэжъэнхъэм пе-
ячыпэе программхъэм зэхъо-
кынгъэхъэр афашынхъе ыкыгьогу
аштэнхъе фэягь. Ау ар зымыгъэ-
цэхъэр щылэхъэр.

— Къоджэ ыкыгьогу хэхъ-
псеупхъэр хэхъонгъэхъэр ашын-
хъэм, ахэр зерифшэшьушау зэт-
егъэпсыхъэгъэнхъэм мы про-
граммэр фэорышэхъ. Арышь, аш-
амалышоу къытыхъэр къыз-
фэдъэфедэнхъе фое. Програм-
мэхъэр зыщамыштэгъэ псеупхъ-
хъэм, муниципалитетхъэм ялашхъ-
хъэм иофшэнхъэр нахь агъэлэхъ-
шынхъе ыкыгьогу охтэ къэхъим
къыклоц щыклагъэр дагъэзижы-
хъынхъе ялшъэрьиль шхъха. Ау
зэшхъогъэе зэрэхъурэм пытахъ-
хэхъеу тыкъеколпэшт, — къы-
луагь Къумпыл Мурат.

Мыекъопэ къэлэ администрацием ипащэу Александр Наролиним къызэриуагъэмкэ, сомэ миллиони 109-р ехъум щыщэу сомэ миллион 77-р щагухэм язэтегъэпсыхъан пэуухъанэу агъэнэфагь. Непэр мафэм ехуулэу 4-р зэтэргээпсыхъэхъахъ, щагу 10-мэ спорт пкыгъохъэр ашагъэуцужхъэм, ахери ухы-жыгъэхъе хъущтыхъ, адэр къэнагъэхъэм джырэ ухътэм иофшэнхъэр ашалъагъэхъклатэх. Шэхъогуум и 30-м нэс спорт лэмэ-псымхъэр щагухэм ашагъэуцунхъе агъенафа. Къэлэ паркым изэтегъэпсыхъани лъя-
гъэхъклатэх, къэзыгъэнэфыре-
пкыгъохъэр мыш щагъэуцугъэхъ, адэр иофшэнхъэр шэхъогуум и 30-м ехуулэу аухъущтыхъ. Аш нэмыхъэу пэртнгыгъэ зилэ про-
ектэу «Къэлэ щылэхъэр зэтегъэ-
псыхъэгъэнхъе» зыфиорэм хахъэу 2017-рэ ильэсэм обществен-
нэхъанэ зилэ чыпилтой. Мыекъуалэ дэтэм псеольеш-
иофшэнхъэр ашэхъох. Ахэр Лъэпкъ шэхъыимрэ зыкынны-
гъэмрэ ягупчэр урамэу Лес-

ноим тет общественнэ чыпэе 394-м икварталпэрэ. Зэкэмкы мыхэм язэтегъэпсыхъан сомэ миллион 32-м ехъу апэуа-
гъэхъашт.

Урсые Народнэ фронтым ишьолтыр къутамэу Адыгэим щылэхъэр ильэцэхъкэ комитет ипащэу Юрий Гороховым гүшүээр зештэм, щагухэр зэрэзэтэргээпсыхъэхъэрэм цыфхэр ымыгъэ-
разэхъу къызэрэхъкырэр, ашкэ къэлэ администрацием ишьэ-
рэйхъэр нахь тэрэзэу ыгъэц-
кленхъе зэрэфаэр къытуагь.

— Зы щагу клоцым щыл-
сэхъэрэм азыфагу зээзэгы-
нэгъэ, зэгурьоныгъэ игъотэ-
нэхъ кыни. Аш даклоу мыр
егъээпэе проектэу зэрэзэт-
тири къидгурэо, арышь, непэ
щыклагъэу, гумэкыгъеу къэу-
цухъэрэхъэр къидэлтийтэхъээзэ
къихъашт 2018-рэ ильэсэм про-
граммэм ильэцэхъен нахь тэ-
рэзэу тыкъеколпэшт фое. Джаш
фэдэу цыфхэм къаэлтигъэхъе
иофшэнхъэм язэшхъохын тынаэ тед-
гъэтэхъен, постэуми тио зэхэ-
лэхъэу тызэдэлжъэхъен мэхъа-
нэшхо ял, — къытуагь Къумп-
ыл Мурат.

Зэхэсигъом хэлэжъагъэхъэр
нэмыхъи иофшэнхъами ахгэл-
ягъэхъ, зэфэхъысыхъхъэр ашыгъэхъ.
ТХЬАРКЬОХЬО Адам.

Зыкынныгъэм инэпээлъ

Зэр Урсые фэдэу лъэпкъ
зыкынныгъэм и Мафэ Адыгэим
щыхагъэунэфыкыгь. Мыекъуалэ
икъэлэ шхъяаэ щыкогъэ митинг
митингимрэ мэфэхъ эхэхъэм
епхыгъэ къырыкыонымрэ иапэрэ
сатырхъэм ахэтгыгъэхъ Адыгэим
и Лышъхъэу Къумпыл Мурат,
Краснодар краим и Хэбзэгъэ-
уцу Зэлукэ хэхъэр, хабзэм
ифедеральне ыкыгьогу иреспублике
къулыкъухъэм ялашхъэр.

Мэфэхъ иофхъабзэм хэлэ-
жъэнхъу къэхъуагъэхъ общ-
ественне объединениехъэм ялы-
клохъэр, ныбжыкылхъэр, лэжьа-
клохъэр, къэлэдэсхъэр. Мы мэфэ-
хъэм лъэпкъ эзэршхъафхъэм
къахэхъгъэхъэр ыкыгьогу дин зэмь-
лэхъуагъэр зылэхъяхъэр, мамырныгъэр
азыфагу ильэу зэдышыгъэнхъэм
фое пстэури зэрипхыгъэхъ.

Урамхъу Краснооктябрьскэм-
рэ Пионерскэмрэ — куль-
турэм икъэлэ парк къыншгээ-
жъагъэу Зэкъошыгъэм ипчэ-
гу нэсэу биракхъэмрэ транс-
парантхъэмрэ айгъхъэу нэбгы-

рэ мини 5,5-рэ фэдиз къары-
клохъагь. Мыщ митинг щылэхъ.
Къэзэрэугоионгъэхъэм шуфэс
псальэхъ закыфигъэзагь Ады-
гэим и Лышъхъэу Къумпыл Мурат.

«Мы мэфэхъир хэдгээунэфы-
кыгъэ, титарихъ лытэнэгъэхъ ин
зэрэфэтшырэр къызэрэдгэль-
тэйхъэм имызакью, гушхъэ-
лэхъ байнхъэхъэм, тихэгъэгъ, аш
гъогоу къыклохъагь, непэ
тицыфхэм къарыклохътим ыкыгьогу
тинеушигъэр мафэ зыфэдэштэхъ-
тигъэштэхъагь. Вла-

димир Путиним къызэрэхигъэ-
шыгъэу, цыфигъэ шэхъхъ да-
хэхъэр, тизэктонтыгъ ыкыгьогу тизы-
кынгъюу ашэхъэр къэхъим
къынгъюу ашэхъэр къызэрэхигъэхъэр
щагъэзьеен алъэхъимкэ
зишиуагъэ къэхъим
къынгъюу ашэхъэр, ти-
псэунымкэ ыкыгьогу теконгъэхъ
къыдэхъимкэ, ти Хэхъэгушо
нахь клочъе ин илэхъ ыкыгьогу нахь
зэтегъэпсыхъагъэ хъунымкэ
лъялтэхъе хъугъэхъэр, — къы-
хигъэштэхъагь. Къумпыл Мурат.

Адыгэим и Лышъхъэу къын-
шгээжъагъэхъ, мы ауажырэ

ильэхъэм лъэпкъхъэм языкынны-
гъэ и Мафэ мэхъанзу илэхъ
нахь зыкыгъэхъ. Урсые
щылэхъэрэе цыфхэм лъэпкъхъэм
язэктонтыгъэхъэр ялатриотизма-
хъэрэхъ ятамыгъэу аш хъугъэ.
Къумпыл Мурат къызэрэхигъэ-
шыгъэхъимкэ, Урсые щылэхъ-
хъэрэе цыфхэм лъэпкъхъэм языкынныгъэхъ
азыфагу зэрильхъ мэхъанэшхо
и, тапэхъи а зэфыщытыгъэхъ-
шухъэр нахь дэгүү зэрэхъу-
хъэм игуялпэ къетэ.

(Икъух я 2-рэ нэхъу. ит.)

Псыкъиуным зэрар зэрихыгъэ пенсионерхэу IoF зымышIэхэрэм джыри ахъщэ IэпыIэгъу къаратышт

Адыгэ Республикэм и Лышъхъэу Къумпыл Мурат Урысыем пенсиехэмкэ и Фонд ипащэу Антон Дроздовым зызэрэфи-гъэзагъэм тетэу 2017-рэ ильэсийн ижьюныгъокIэ-мэкъуогъу мазэхэм псыкъиунымрэ ошъумрэ зэрар зерахыгъэгъэ пенсионерхэу IoF зымышIэхэрэм джыри ахъщэ къафыхэгъэкIыгъэним ехылIэгъэ унашьор аштагь.

А гухэльхэм апае сомэ миллионы 7-рэ мин 540-у къыхагъэкIыгъэм щыщэу сомэ миллионы 6-р Урысыем пенсиөхэмкэ и Фонд иахъщ.

Адыгэ Республикэм IoF-ын социальнэ хэхъоныгъэмрэкэ и Министерствэ къызэртигъэмкэ, IoF зымышIэхэрэм пенсионер 754-мэ джыри сомэ

мини 10 зырыз къаратышт.

«Ахъщэр зэрартыштэх яспикэ зэхагъэуцогъах. Цыфхэм ясчихэх ахъщэр къарыхъэу ригъэхъягь. Псыкъиуным зэрар зэрихыгъэ пенсионерхэу IoF зымышIэхэрэм ахъщэ IэпыIэгъу тедээ ятыгъэним IoF мэфэ заулэкIэ аухышт. Республикэм и Лышъхъэу Къумпыл Мурат IoF-ээр зэрэхэрэм ышъхъэкIын ынаэ тырехъэтэ», — къыуагь Адыгэ Республикэм и Премьер-министэр ишшэрийлхэр зыгъэцакIу Наталья Широковам.

Урысые Федерацием и Правительствэ иунашьоу псыкъиуным ылкъ къикъыкIэ уашыпсэуныр къемыкIуяа альы-

тэгъэ унэхэр зие унагъохэм псеупIэ сертификат 41-рэ къафыхэгъэкIыгъэним ехылIагъэм ипроектэу Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет къызыдьригъэштагъэр зэхагъэуцогъах.

Шыгу къэтэгъэкIыжы: жъоныгъуакIэм и 25-м къыщегъэжъягъэу и 29-м нэс Республиком ошхышохэр къызэрэштхыгъягъэм ылкъ къикъыкIэ псыхъохэу Лабэ, Шэхъураджэ, Фарэ, Псынэф лъешуу къыдэкоегъягъэр. Адыгэ Республикэм ишсупIэ 27-м адэт унэ 780-м ехъумэ гырь къакIеогъягъ, шагу 908-мэ ар адэхъэгъягъ. Псыкъиуным унэ-коммуналын хызметиймрэ энергетикэмрэ япсэ-

олы 4-мэ, лэжэкIупIэ гектар мини 10-м ехъумэ зэрар арихыгъягъ.

Зэрар зыхыгъэ пстэуми Республиком бюджетым имилькоу сомэ мини 10 зырыз аратыгъягъ. А гухэльхэм апае Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет илэпчIэгъэнэ фонд сомэ миллионы 9,3-рэ фэдиз къыхагъэкIыгъягъ. Жъоныгъохэу псыкъиуным икIеуххэр дэгъэзэжыгъэнхэм, цыфхэм зэтигъо ахъщэ IэпыIэгъу ягъэгъотыгъэним, зимыльку чэзынагъэхэм мыльку IэпыIэгъу ятагъэним апае Урысые Федерации и Правительствэ илэпчIэгъэнэ фонд щыщэу сомэ миллионы 123-рэ фэдиз тиреспублике къыфыхагъэкIышт.

Адыгэ Республикэм и Лышъхъэу ипресс-къулыкъу

КОНСТИТУЦИОННЭ ХЫКУМЫМ ИЗЭХАХЬ

Конституционнэ хыкумым и Тхаматэу Лышъхъэтийко Аскэр зэукигъум зэрэшхигъэтэхэфыкыгъягъ, Адыгэ Республикэм икIеялалыгъо гъэпсикэ

игъэпштэн Конституционнэ хыкумым иахышиу хишьхъягъ. Республике ныбжыкIэм хэбээ шапхъэхэр щагъэцэкIэнхэмкэ, мамыр псеукIем лъэп-

ИЛЬЭС 20 ХЪУГЪЭ

Адыгэ Республикэм и Конституционнэ хыкум загъэпсигъэр ильэс 20 зэрэхүрэм фэгъэхыгъэ зэхахьэу илагъэр Мыекъуапэ щыкIуагъ.

Сэшүхэр ышынхэмкэ IoF-ын урыгушону щыт.

Зэхахьэм къыщигушилагъэр Адыгэ Республикэм и Парламент и Тхаматэу Владимир Нарожнэр, Адыгэ Республикэм и Лышъхъэра Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинетрэ я Администрации ишшэу Тхакуушии Мурат, Адыгэ Республикэм и Аппэрэ хыкум и Тхаматэу Трахъо Асллан, федеральнэ инспектор шхъаалэу Адыгейим щыл Сергей Дрокинир, Адыгэ Республикэм и Арбитражэ хыкум и Тхаматэу Игорь Дивинир, нэмийкIхэр.

Зэгъэшэнхэр ашызэ, анахъэу анаэ зытырадзагъэр Республиком и Конституционнэ хыкум иапэрэ ильэсхэм къащулахьэу дээюу IoF зэришээрэр ары. Урысые Федерацием ишьольырхэм ябгъашэмэ, Конституционнэ хыкумыр алерхэм ашыщэу Адыгейим щызэхашаагъ. Пащэу илагъэр ясэнхьят хэшьыкI ин фызицыфхэу щытагъэх. Хэгъэгур штэмэ, щысэ зытырахын щылагъэп. Ежхэм щызэнхыгъэм щашырэ лъэбэхуэр агъзэтэхээ, яшьенхыгъэ хагъахьощыгъ. Трахъо Асллан къызэтиуагъэр, Адыгейим и Конститу-

ционнэ хыкум иофишакIэ Урысыем ишьольырхэр къыкIырэплых.

Республиком и Конституционнэ хыкум ильэс зэфэшхъафхэм итхаматэу щытагъэхэм ашыщэу Бэрэтерэ Талый, Хазэшыкъо Нэфсэт, нэмийкI къулыкIуашхэм зэхахьэм тащыулагъ. ТI. Бэрэтарым къызэриуагъэмкэ, IoF-экIешшум иамалхэр алэ къырагъахьээ япшэрийлхэр зэрагъэцэхтэхэм пыльгъягъ.

Конституционнэ хыкумым ипащэу Лышъхъэтийко Аскэр, алэ иофишIэгъухэм, къулыкIум ивтеранхэм щытхуу тхылхэр, нэпэеплэ шуухафтынхэр Правительствэм, Парламентын, фэшхъаф къулыкIуахьэм ацэлкэ аратыгъягъэх, шлоу щылэр къадхэхунэу афалуагъ.

**ЕМТЬИЛЬ
Нурбай.**

Сурэтыр зэхахьэм къыщигъетхыгъ.

ТКЬОШ РЕСПУБЛИКЭХЭМ АЩЫКЪЭБАРХЭР

Тхагъэпсэу Уцужьыкъо Урысыем и журналистхэм я Союз и Къэрэшэ-Щэрджэс къутамэ итхаматэу хадзыгъ

Общественнэ организацеу «Урысыем и журналистхэм я Союз» и Къэрэшэ-Щэрджэс регион къутамэ я XVI-рэ зэфхъысъиж-хэдэйн зэукигъэ шэклигъум и 3-м Щэрджэскъалэ щыкIуагъ. Республике къутамэ итхаматэрэ Правлениемрэ аш щыхадзыгъэх.

Тиреспублике и журналист пэрийтхэр непэрэ Ioftkhъabзэм зэрэштильгъухэрээр лъэшэу тигуап. Аш фэдэ хугъэ-шагъэ бэрэ къехъурэп. Зэукигъэ хэлажхэхэр яофшэн творческэ тъэхъагъэхэр щашынэу, зэхэсъыгъор дээюу клонэу сафэльяо», — къыуагъ Адыгэ Къэрэшэ-Щэрджэс лъэпкхэм яофхэмкэ, зэлтыэсикэ амалхэмкэ ыкIи печатымкэ иминистрэ Хъалыщ Мурат къызээ-

рэугоигохъэхэм зафигъаззээ. Урысыем и журналистхэм я Союз Къэрэшэ-Щэрджэс икIутамэ итхаматэу Олеся Мхце къутамэ ильэситфым къыкIоцI IoF зэришагъэм къытегушиагъ. Республике икIеялалыгъээс амалхэм ялтыкIхэм журналист организацеи иофишэн осэшхо къыратыгъ, къутамэ ипащэ зэрэфэрэззэхэр къауагъ, уигъэрэзэнэу къутамэ IoF ышагъау альтиээ, зэдьрагъаштэу амакъэ атагъ.

Урысыем и журналистхэм я Союз и Къэрэшэ-Щэрджэс къутамэ ипшэцакIэ мы зэукигъэ щыхадзыгъ. Шъэфэу амакъэ атагъ, общественнэ организацеи ирегион къутамэ итхаматэу хадзыгъэр щашынэу, зэхэсъыгъор дээюу клонэу сафэльяо», — къыуагъ Адыгэ Къэрэшэ-Щэрджэс лъэпкхэм яофхэмкэ, зэлтыэсикэ амалхэмкэ ыкIи печатымкэ иминистрэ Хъалыщ Мурат къызээ-

Зэукигъэ щыщигушиагъэм редактор шхъаалэу IoF хэшьыкI ин зэрэфыриэр, опытышко зэрилэр, шъолтырьим и журналистикэ хэхъоныгъэ

ригъэшIынм яцыхъэ зэрэтельхэр къауагъ.

«Къызэрэзделжъулахъэйм фэшт хъашуу-гъэпсэу. Цыхъэу къысфэштшүштэгъэр къызэрэзгъэштыкIэжыгъэштэхэм сыпилыгъэшт. Зынэбгырэм аш фэдэ IoF-ыр фэукIочыгъэштэхэм тэгүүсэу тегуу-зэ IoF тшIэшт. Зэшшотхыгъэр

бэ, ау тапекIэ джыри къэтиэр нахыбэжь. Тызэгъусэу тызэдэхжээ тызэдэлэхжээшт, — къыуагъ регион къутамэ итхаматэу агъэнэфагъэм.

Тхаматэу Уцужьыкъо регион къутамэ итхаматэу Олеся Мхце гъэхъэгъэшхэр зэриэр, зедеэхжээ, зэгурьохээ къутамэ хэтхэм тапекIи IoF зэрашэштэхэм къыуагъ.

Тхаматэу итуадзэхэр хадзыгъэхэм зиэ обществэу «КЧР Медиа» зыфиорэм ипащэу Станислав Беляковымрэ КъТРК-у «Къэрэшэ-Щэрджэс» радиокъетынхэмкэ икIулыкIу ишеф-редакторэу Тикей Умаррэ.

Джащ фэдэу зэфэхъысъижхээзин зэукигъэ Урысыем и журналистхэм я Союз ирэгиион къутамэ и Правление 2017 — 2022-рэ ильэсхэм хэтштэхэр щагъэнэфагъэх. Республиком и журналист 16 аш хэхъагъ.

Шъэфэу амакъэ атагъ, зэфэсийм унашьохэр зэкIэ щаштагъэр. Зэукигъэ агъэхэнэфагъэжээ журналист 50-м щыщэу нэбгырэ 42-р аш хэлэжьагъ. Арышь, общественнэ организацеи «Урысыем и журналистхэм я Союз» и Къэрэшэ-Щэрджэс регион къутамэ я XVI-рэ зэфхъысъиж-хэдэйн зэукигъэ щытагъэ ѹофыгъохэмкэ унашьохэр ыштэнхэу фитынгъэ илагъ.

ИЛЬЭСИ 135-рэ ЗЭРЭХҮРЭМ ИПЭГЬОКИ

диштэрэ лофшаки

апэрэхэм ашыц. Етлани хъаклещир адэрхэм къа-зэрхэштийр ишыхьат я 19-рэ лэшлэгъум ашыг-тээ зымыдэ псау-лээм теплээ дахэу илэр къыззераагъэнэжыгъэр, аш мэхъанэшко и. Мы

псауальэр 1903-рэ ильэс-тэм агъэпсыг, лэшлэгъум къыклоц къалэм инэп-ееплээ ар щит. Мыщ идэлкъхэм сантиметрэ 70 — 120-рэ ялжугаагь, аш ишүаагъэкэ къимафэм фабэ, гъемафэм чыы-е-

тагь. Заводыр загъэпсыг-тэм къышыублагъэу та-рихъ гъэшлэгъон пыль. Заоми, революциими къя-лыгъ, гъэхъягъэхэр ишүаагъики афэмэгъэлжъэжьэу зэхэзэжьэу хуугъэ. Ау джыдэдэм заводым па-

щэу илэм ихъатыркэ-псауальэр къыззетырагъэ-нэжийн ыкы төлпээ ила-гээр къагъэнэжын аль-кыгъ. Къэральгъом къы-гъэгъунэрэ ыкы республике мэхъанэ, культурнэ киэн зиле объектхэм мы заводыр ашыц.

Итеплээкэ, гүлэтилээ зэрэштымкэ ыкы фэо-фашэхэр зэрэгъэцак-тээмкэ республикэм ит хъаклещэм мый зэкимэ анахь дэгьюо къыхагъэ-шыгъ. 2014-рэ ильэсм УФ-м ишапхъэхэм адиштэу, жоогуи 4 зиле статусыр хъаклещим къы-фагъэшьошагь. 2016-рэ ильэсми а статусыр къы-гъэшьопкэжьэгь. Кон-ференциихэр, семинар-

хэр, лофтэгъу зэлуклэгъу-хэр щиззехащэнхэ аль-кынэу чыылэ 70-мэ афы-тегъэпсыхъэгъэ конфе-ренц-зал хъаклещим хэт. «Цыфхэм яфэло-фашэхэр афэгъэцаклэгъэнхэр» зифилорэ лъэнэкъомкэ «Урысаем итовар анахь дэгьюи 100-м» и Щитху тамыгъэ хъаклещим къы-фагъэшьошагь. Ар къы-зиззэуахыгъэм, 2011-рэ ильэсм, къышыублагъэу менеджерэу лофт шешлэ Бираам Ace. Аш ишпээ-рэйхэм ахахъэ мыш лофт шиззэштхэм якъихъин, зэхэшэн лофтэнхэр, хъаклещим япэгъо-кын ыкы ягъэжтэжын япхыгъэ лофтъохэр, нэ-мыкхэри. Зэклэмки нэ-бгырэ 16-мэ мыш лофт шашлэ. Лъэнэкъохэмкэ зете-

«1882»

Заводыр загъэпсыг-тэм ыццэ ехын ресторан цыклоу «1882» зифилорэ. Ар пивэш заводым ичынуунэ чэт ыкы апэдэдэ къыззераагъэхыгъэр мыры. Ильэси 6 хуугъэу ресторанным администратор шъяхаалеу лофт шешлэ Хъакъуй Асынет. Аш къыззериуагъэм-кэ, мыщ щащэрэм идэгъутэ уехырэхышэжынэу щитэп, продукции шыгъялээр занкэу заво-дым къиращи. Шъонхэм анэмькхэу Кавказым ыкы Европэм яшхыныгъохэр щаупшэрихых, цыфхэм ар лэшээ агу рехь. Рестораныр гүлэтилээ щит, ижирэе пкыгъоу мыш чэлхэм яхъатыр-кэ аш итеплээ блэкыгъэ

лэшлэгъум икъихъагуухэм щыгъэ баварскэ ресто-раным ехъцээрэу гээпсыг-тэ. Мый зэкимки чы-пли 100-м ехъумэ атэгъэ-псыхъагь, нэбгырэ 12-мэ лофт шешлэ. Нэмькх къе-

рал къикыгъэ хъаклещэр, къэлэшхохэм къары-кыгъэхэри, мыщ къышы-уух, япродукции идэгъутэ нэхүас эзваши. Аш нэмькх дегустациехэр ресторанным щиззехащэх.

«Panesh Beer House»

Я XIX-рэ лэшлэгъум ашыгъэ, итеплээкэ зы-фэдэ щимылэ пивэш заводым ичынуунэ хэтэу ре-сторан цыклоу «Panesh Beer House» зыцэр 2015-рэ ильэсм агъэпсыг. Нэмькх фирмэм къышынгъэ ыкы технологии ик-кэ лофт зышлээр эмэ-псымхэр мыш чэтийх. Инагъэлэ ыкы зэрээ-тегъэпсыхъагъэмкэ Къыблэ Федеральна шыольы-рим фэдэ итэп. Зэлья-

шлэрэ пивэш лэпэлас-хэм агъэхазырыгъэ зэхэльхыкхэмкэ пивэр лэ-кэ мыш щашы. Анахь гъэшлэгъонэу мыш хэлтээр апчым укюцэрылпээзэ крафтовэ пивэр зэршынээрэм укырылпээн зэрэ-пльээхэр ары.

Мый ресторан къодьеу щитэп, ильэси 135-рэ зы-нэхжээу тарихъ бай зы-пиль объект. Дэлкыр чыр-быщэу къиззэршыхъагъэм зыфэдэ къэмыхъугъэ та-

рихъ пыль, мебелэу чэт-хэр лэкэ шыгъэх, ахэр заказкэ Италии къира-шыгъэх. Пшэрыхъэлэ лэпэлас-хэм мыш лофт шашлэ, ятеплээ зэфэшхъа-фэу шхыныгъуабэ къышыгъагаа. Анахь шхынхэлээр лэкэ ашыгъэ пивэ шыгъялээр ренэу зэрэхэр ары. Пивэм ишынкхээ ижирэе хабзэу ялагъэ къагъэнэжызэ, шыгъялэхэр къиззераагъэфедэхээ заводыр ыпэлэх лэлкыятэ.

Продукциер зэрифэшъуашэу ауплъэкү

2010-рэ ильэсм къы-щегъэжьагъэу дунэе шапхъэхэм адиштэу, эмэ-псымэ дэгүхэмкэ зэтэ-гъэпсыхъэгъэ лаборатория-

кэ заводым щагъэпсыг-тэ. Продукциер зы-хашыкырээр шапхъэм ыкы хабзэм дештэмэ игъекотыгъэу ауплъэкү.

Дэхагъэм и Гупч

Теплээ дахэ зиле ыкы шэпхээ лъагэхэм адиштэ-рэ фэо-фашэхэр зыща-гъэцаклээр Гупчэр 2013-рэ ильэсм къыщегъэ-жьагъэу бэзильфыгъэхэм якlyapl. Гупчэм иадми-нистраторэрэ Саида Хаз-биевам къиззериуагъэм-

кэ, кээ къежьагъэ техно-логии пэрьхэр къызы-фагъэфедэхээ мыш къаклочэрэм яфэло-фашэхэр щитху хэлъэу афагъэ-цаклэх. Гупчэм медицинэ лицензие ил. Шэпхээ ин-хэм адиштэрэ ыкы сертификат зыпиль эмэ-псымхэу лофт зэрэш-хэрээр лэкыбым къирашыгъэх. Врачхэр ыкы зис-нэхьт хэшыкышо фы-зилэ мастерхэр мыш щэ-лажьэх. Къаклорэ пэпчьеeklopIekэ шхыбаф къы-фагъэтийзэ, нэгушьом ыкы къышьом узэрэдэзеклон фэе шыгъялэхэр алагъо-хых. Ахэм анэмькхэу мыш фитнес, тренажер-нэ ыкы массаж зыща-шыре залхэр, парикма-хэрскэр хэтых ыкы э-бжжанэм ифэло-фашэхэр щагъэцаклэх.

Гупчэр проектхэу «Шоу преображения», «Я — другая» зифилорээрэхэрэхэрэ зэ-фэшхъафхэр рагъэклю-хых.

KIARЭ Фатим.

Сурэтхэр эшьинэ Ас-льян тырихыгъэх.

 НЭПСЭУ ФАЗИЛЬ ҮНҮЙБЖЬ НЕПЭ ИЛЬЭСИ 100 МЭХЬҮ

Лъэпкъыр зэрыгушхорэ

Гъэсэнгъэмрэ шІэнгъэмрэкІэ гъэхъэгъэшхохэр зиІэ Нэпсэу Фазиль Айсэм ыкъор Темир Кавказым щыцІэрыПо адыгэлІ гъэсэгъэшхохэм ащищ.

Шапсыгъэ районымкіэ Шлои-
къо къуаджэ щыщ Непсэу Ай-
сэмрэ Кукорэ ябын-унэгьо лу-
жьу 1917-рэ ильэсым чъэ-
пьюгъум и 25-м (шэклогъум и
7-м) ар къихъухыагъ. ШКМ-м
(мэкъумэштышхэм якіләццы-
клюхэм яеджаплэ) ыуж 1932-
рэ ильэсым Адыгэ кіләеgeз-
джэ техникиумым Фазиль Чла-
хьи, 1934-рэ ильэсым гъэхъа-
гъэ хэльээр къуухыгъ. 1917-рэ
ильэсым ыпекіэ тхэкіэ-еджэкіэ
амал зимыгъэгъэ лъэпкъхэр а
льэхъаным анахъэу зыфэнни-
къоцтыгъэхэм кіләеgeзджэ сэ-
нхъатыри ашышыгъ.

заулэрэ щыригъэджагъэх. 1938-
рэ ильэсым Сыхум дэт кіл-
ләеgeзджэ институтым филоло-
гиемкіэ ифакультет чэхъагъ.
Ау Хэгъэгу зэошхуу къежъагъэм
ащ иеджэн зэпигъэуугъ.

Я 4-рэ курсым истудентэү
Непсэу Фазиль 1941-рэ ильэ-
сым имэкъуогъу мазэ дзэ къу-
лыкъум ашэ, Телави (Грузин
ССР-м) дэт лъэсыйдзэ учили-
щым щеджэнэу агъакло. Учили-
щыр къэзыуухыгъэ лейтенантыр
1942-рэ ильэсым игъэтхапэ
Сталинград дзэ округым хэфэ.
1942-рэ ильэсым имэкъуогъу
мазэ къышегъэжъагъэу 1943-

Нэхъятыры ашыбы в. Ф. А. Нэпсэум еджэнъир льгъекуат, ашъэрэе еджалпэм чахъэ лъешу шлонгуагъ. Ау игупс къуаджэ ыгъэзэжъэу къелэцыкъухэр ригъаджэмэ нахъышоу къызыраом, игъо къыфальэгъугъэм тетэу зекуагъэ. Сыда піом э лъехъаным къелэгъеджэ сэнхъятыр зылэ къи-зыгъехъагъэр мэклагъэ, нахъы-бэрэмкэ ШКМ-р къэзыуухыгъэ-хэр ары къелэцыкъухэр езы-гъаджэштыгъэхэр.

Мазэ къышет вэжъява вэу 1943-р ильэсым гъэтхапэм и 2-м нэс Воронеж фронтын Ѣыкло-гъэ заохэм ахэлжъагъ, Украинаим и Полтавскэ хэку нэ-сыгъ. Командир псэемыблэ-жыыр илъыблэнагъэкіэ дзэклол къызэрыкъохэмрэ офицерхэм-рэ Ѣысэ афэхъущтыгъ. Лей-тенантэу Ф. А. Нэпсэум Жъо-гъо Плыижым иорден фэгье-шьошэгъэным зыщыкъелзэхүе-рэ тхылтым мырэущтэу ит: «Лейтенантэу Ф.А. Нэпсэур нэ-

Гэдэгжэцтэй вэхэр. Ф.А. Нэпсэум Шоикъо куаджэ иублэгэлэ еджаплэ ильяс «Генералын Ф.А. Нэпсэур нэмыц техаклохэм мээи 4 хувь эзяаорэр. Взводым икомандир

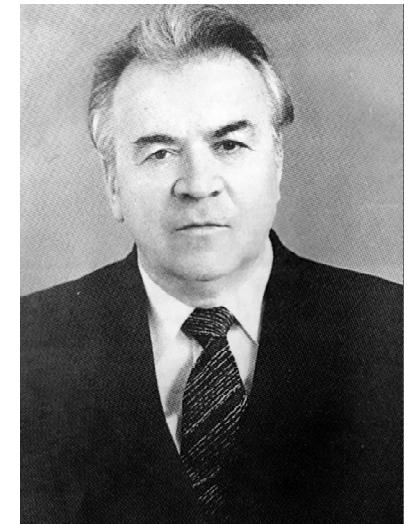
Картачкэ дэжь щыклогъэ заохэм ахэлжьагь. Извзод зыха-хъэштыгъэ ротэм икомандир-рэ икомиссаррэ алерэ зэо шыпкъэм зыщэфхыхам, Нэпсэум пэщэнтигъэр ыпшъэ рильтхажьагь. Ротэм икомандир-рэу, лейтенантэу Нэпсэур япа-щэу тидзэкіолхэм пый 70-рэ фэдиз хагъэфагь. Иавтоматкэе командирым нэмьц 14-мэ апсэу үүихьгь. Псыхьюу Дон зэпыры-кынхэу ротэм унашьо кызын-фашыим, лейтенантэу Нэпсэур алэ псыхьом зэпырыкИ, лъэ-гапIэу 195,6-р ыбытыгъ, гвар-дейскэ дээхэм ягъусэу нэмьц 30 фэдизмэ хъадэгъу къафа-съасыгь.

Іоныгъом и 9-м пыим ильэс-
сыдзэу полк фэдиз хүрэр къа-
жэхахьэу ыублагь, аш даклоу
артиллерие щэ-тынхэр, топы-
щэхэр зэпымью тидзэкіолхэм
къатырапхъанкіещтыгъэх, лагы-
мэхэр къахадзэштыгъэх. Ареу-
щтэу зэрэштызи, лейтенантэу
Нэпсэум пыим ильэсайдзэ пхъа-
шэу пэуцужыын, нэмьиц 75-рэ
фэдиз ыуқыын ылъэкыгь. Ро-
тэм идзэкіолхэм лейтенантэу
Нэпсэум зыльищэштыгъэхэр зэп-
ыкыи тlop пыим зэрэтебэнэ-
гъэхэр, лыхуужынгъэ кызэрэ-
зыхаальфагъэр. Пащэм ыштыхэ-
кэ нэмьици 5 ыуқыгь. Джыдэ-
дэм Нэпсэур батальоным иштаб

ипащэү щыт. Псэемыблэжьэү зэрэзаорэмкээ Лениныимрэ Стадлиныимрэ япартие зэрэфэшьын къэр Нэпсэум кыгъельгъуягъ Жъоғъо Плъыжъым иорден кыбы фагъешишьоншыр ащ төфөү тэллытэ. 1942-рэ ильэс, чъэпы огъум и 16.»

Тынбер зыфагъэшьошэнхээ
къагъэлтэгъуагъэхэм тхылтхэрэ
баталыоним иштаб рахылын
хэбзагъэти, ежь ылтэксуацэ
Нэпсэум спиксэм хигъэкыжын
гъагь. Ау я 270-рэ шхончээ
дивизионе я б-рэ дзэмрэ япа
щэхэм яунашьокэ Ф. А. Нэ
псэум медалэу «За боевые за
слуги» зыфиорэр къыфагъэ
шьошагь. 1943-рэ ильэсым игээ
тхапэ Нэпсэу Фазиль заом
къышаулагь, төгьогоого опера
цие ашыгь, госпиталым къызын
щелэзэхэ нэүж, шышихьэу ма
зэм, дзэм къыхагъэкыжынгь

1943-рэ ильээсүм ичъэпэйгүй кышингэжжэхагь эз 1944-рэ ильээсүм ишишхээлүү нэс Шэхэзэд гурьт имыкъу еджаплэм кэлээгэдэжжэ, еланэ завучэу, пащээ щылэжжэхагь. 1944-рэ ильээсүм ишишхээлүү кышингэжжэхагь эз 1945-рэ ильээсүм ишилэ маззийн нэс Хъаджыкъо гурьт еджаплэм изавучэу щытыгь. 1945-рэ ильээсүм имээзаа старшил лейтенантэу Нэпсэу Фазил СССР-ий Уяашынгэ Кичачэхэм

яофицер полкэу Ростов-на-Дону дэтыгъэм хагъэхъажыгъагь, ау ипсауныгъэ изытет епхыгъэу, медкомиссием игъо зэрильгъэу-гъэм тетэу, дзэм къыхагъэкынжыгъ. 1945-рэ ильэсүм игъэтхалэ къыщегъэжъагьэу 1947-м ишьшхъэлү нэс Ф. А. Нэлсээр Шхэхэгэ гурьт имыкъу еджаплэм ипэшагь. Ишьхъэгъусэ къызэсымаджэм Къэбэртэе АССР-м зигъази, 1949-рэ ильэсүм ишьшхъэлү нэс Нартан гурьт еджаплэм ипащэу Ioф ышлаагь. Фазиль ишьхъэгъусэу Сафыет а еджэплэ шыыпкъэм хыисалыр шаригъэхъыштыгь. Къушхъэ

 ЕВРАЗИЙСКЭ ТХЫЛЪЕДЖЭ ИНТЕРНЕТ-ФОРУМЫР

НыбжыкІэхэр ыкІи тхылъыр къэкІоющт щыІэкІакІэм игъэпсакІох

Дунэе проектэу «Лъэпкъ литературэхэм язэдэгүүшүй» зыфиорэм ишапхъэ итэу, 2007-рэ ильэсүүм къышыублагъэу, культурэмкээ Краснодар краим и Министерствэрэ Краснодар край ныбжыкээ тхылъеджапиэмрэ кїэнщакло зыфэхъугъэхэ юфыгъуабэ алжьыгъ.

Мы проектым къылкырылтышхээ, зэкэ хэгъэгу зэфэшъихафхэр лъэпкь литератуурэхэр ялзубытыглэхэу, зэрэшлэнхэр, зафэу зэхэгүүшлэнхэр ыкыл аалкэль амалхэм ялтыгъэу зэдэгъэлорышлэгъэнхэр лофтхъабзэм къыдэльтийэ. Ильяс къэс мы юфыгъомкэ пъяэгъэу публикэ Абхазын ыкыл Республика Беларусь я Лъэпкь тхылъеджаплэхэр. Евразийскэ Интернет-форумым ильяс 15-м къыщегъэжъагъэу 30-м нэс зыныбжхээр ары хэлэжьэнхэ амал зилагъэхэр. Зигъю юфыгъомкэ Интернет-форумыр чэзыуитлоу куагъэ.

Лъэпкь литератуэрэхэр зэлъягъэшлэгъэнхэм тегъэпсыхъэгъе йофтхъабзэхэр ятемэки шууашэм-кли зэфэшхъафхэу, ау лъэпкь зэкъошныгъэр гъэпйтэгъэнимыкни къэрал зэфэшхъафхэм ашыгсэурэ ныбжыккілхэм азы-фагу зэгүрүйоньгъэ-зэрэлтиэтэ-нүгъя ильхъягъэним фэлажъах

A I-рэ турыр (республиканскэр) — **гъэ-тхапэм и 15-м** кын-щегъэжъагъэу **ши-шъхъэлүм и 31-м** нэс күуагъэ.

Я II-рэ турыр (ду-нэе йофтхъабзэр) — **юныгъом и 1-м** кын-

Проекты «Молодежь и книга — за мирное будущее» зыфиорем зэгүүсэхэу зэдыхэлжэягэх мы ильэсүмкээ Адыгэ республикэ ныбжынкээ тхылъеджаплэр, Къокыпэ — Казахстан хэку кіләцүйкүнүбжыкіе тхылъеджаплэр, Рес- юныгъом и 1-м къынгъэжъэжъягъэу шэкюгъум 1-м нэсынтыгъ. Гүхэль шъхьялэу ялагъэр тхылъеджэхэм, ныбжыкіхэм, библиотекарьхэм, тхаклохэм, журналистхэм я ХХI-рэ лэшшэгъум

итхамыкілгъо инэу — дээ зэүтэкл зээмынужхэу зэклэ дунаим, чынальэм зэрэштгэв къашытэджыхэрэм аналэ атырагьэдзэныр ары. Аш епхыгъеу художественнэ тхыль зэфэшьхъафхэу мы аужырэ ллэшэгтум атхыгъээм ныбжыкілхэр афэгъянэлосэгъянхэр, ягъеджэгъянхэр, заом ихилэгъэ-къумалыгъэ агурыгъэогъяныр, аш ыпкь кыккілэ щылаклэр зэрээхаорэр, цыф гъашлехэр унагъохэм зэращызэпышыхэрэр, клэлцыккүхэм, сабийхэм, ныбжыкілхэм хъадэгтүр, гъаблэр къазэрафаклорэр афильтыкыгъяныр, насыпнычэ зэрэххэрэр зэхягъэшыкыгъяныр; тхылтыр ашккэ анахь лотэкл шылыкъаю зэрэштгэв къыхэдгъэшызэ, аш еджехэу егъэ-

сэжэйгээнхэм Проектыр төгзэх
тэсихэзгэагь.

Интернет-форумэу «Молодежь и книга — за мирное будущее» зыфиорэм лъэныкуюа бээклэх ухэлжэхэнэу щитыгь. Интернет-конференциер; Iupkiz съеджэнэры — усэ ыкли проэз пычыгъомкээ; «Тхыльедж-ныбжык!» зыфиорэ зэнэхээськоюо «Книга, ты посланница мира» зыфиорэмкээ заом пэшүе克лорэ тематикэр зилэ худоукственне произведенияхэрэгламырныгъэм, шъяфитныгъэмшүшлэним укъафэзыгъэуучыгээ, цыфхэр зэфэзыщэхэрэмшакыицкырыкызэ видеоматериалыр гъэхвазырыгъэнэир. Лъэныкуюо «Автор ныбжык!» зыфиорэм кыдилтытэштыгь усэжээ, ыкли рассказхэу хэгъэгүй

шүүлтээгчур зыщыкIэгъэтхъыгъэ-
хэм къяджэнхэр ыкIи ежь ныб-
жыыкIэхэу тхэхэрээр ялофшагъэ-
хэм къяджэнхэр. Интернет-фор-
умыр заохэр тьдэрэ чынальни
щыгъэкIодыгъэнхэм, жъалымы-
гъэм, бзэджагъэм апэшүекло-
гъэним афэгъэхъыгъаг.

Дунёе форумэй «Молодежь и книга — за мирное будущее» зыфиорэм фэгъэхыгъэ клэух зэфхэхыссыж юфтьхабзэр видеоконференции шьюашэм ильзээ чьэптиогъум и 31-м Адыгэ республике ныбжыкэ тхыльтеджаплэм щыктуагь. Аш хэлэжьагьэх ныбжыкэхэм кынхахи, аджи, агъэфедагъэу, «Возвращение» зыфиорэ тхыльтым иавторэу Чэмышо Гъазый, тхыльтым кынжлэрэх хүгье-шагъэхэр зынэ клэкынгъэхэм аацыххэр, ашшээрэ еджаплехэм ястудентхэр ыкын ежь тхыльтеджаплэм юфтишхэр.

Адыгэ Республике ныбжыкіе тхыльеджаплэр кыргызельгөтүрүштүү
тхыльеджэ кіләлаккы **Владислав Сидоровим**, лъэныкъоу «Тхыльеджэ ныбжыкі» зыфиорэмкіе ашт. Гъазый итхыльэу «Возвращение» ыгъафедага. **Ioштағыым дундээ зэнкъоюу «Книга, ты посланец мира» зыфиорэм я III-рэ чыпілэр кыыштығағырьшшошат.** Тхыльыр — гъаспілэ инэү, шілэнгіз заклэу, цыфыр зыузэнкіеу, дәхагъэм, шұгузьем къафәзыгъауыштуу зэрэштым мы Проектыр зэрэштытуу фәлажыэ.

ДЗЭУКЬОЖЬ Нуриет.
ээтыр мэфэкъым къыщи-

адыгэл

жы къабзэм иштуагъэк! испа-
уныгы псынк!еу зэтевцожьыгъ.
Ф. А. Нэпсэум юф ышээз,
1947-рэ ильэсым Къэбэртэе
къералыгъо к!элэегъэджэ ин-
ститутын тарихынм!е ифакуль-
тет чахьи, 1949-рэ ильэсым
къуухыгъ. Адыгейим къызегъээ-
жым, Хъатыгъуужыкъое гурьт
еджап!эм ипащэу щытыгъ. 1950-
рэ ильэсым и!оныгъо Красно-
дар дэт к!элэегъэджэ инсти-
тутын иаспирантурэ щеджэнэу
ч!эхъягъ.

Тыдэ зыщэлажбы, Ф. А. Нэпсэум ыгу етыгээр, чанэу, гъэхъэшхохэр ышызэ 1оf зэришлэцтывэр, кынфэлорышишэхэрэм ренэу зэрафэгумэкыщтывэр къэлгъэн фае. 1оf къидэзьышэгъэ, ригъэджэгъэ пстэури аш фэдэ шэн шлагъо Фазиль зэрэхэлъым шыхьат къифэхъух. Ф.А. Нэпсэум 1953-рэ ильэсым ибжыхъэ гъэхъагъэ хэлъэу аспирантурэр къуухыгъ. 1922 — 1958-рэ ильэсхэм Адыгэ хэку партийнэ организацием культурэм ылъэнэхъоклэ пэцхэнэгъэ зэрэзэрихъагъэм фэгъэхъыгъэ диссертациер Къэбэртээ-Бэлькъар къэраглыгъо университетым 1975-рэ ильэсым щыпхыригъекли, Нэпсэу Фазиль тарихъ шэнхыгъэхэмклэ кандидатыцээр къынфэшьошагъ.

Аспирантурэм ыуж Ф. А. Нэпсэум КПСС-м и Адыгэ хэку комитет Ioф щишагъ, народнэ гъэсэнгъэмкэ Адыгэ хэку отдельим ипещагъ. 1958-рэ ильэсүм ибжыхъ клэлэегъеджэ училищым ипащу агъэнэфагъ. Пшыгъэ зыфалорэр ымышэу мы еджаплэм илофхэм язэпыгъэфэн пащэр ишыыпкъэу ыуж зеритыгъэм ишыагъэкэ Адыгэ-имрэ Пшызэ шьольырре яеджэ-плэ анахь дэгүүхэм ар ахалтытэ хуульянь. Ф. А. Нэпсэум зэрэхигъеунэфыкыщтыгъэмкэ, клэлэегъаджэхэмрэ студентхэмрэ ар зэдирягъехъягъэу щытыгъ. Клэлэегъеджэ училищир къэзыухыгъэхэм джы кызынэ-сыгъэми shlykэ агу къэкыжыхъ Ф. А. Нэпсэур пащу зыщтыгъэ лъэхъанри, шлэнэгъэ куу языгъээвтойгъэ клэлэегъаджэхэри. Жъоныгъуаклэм и 1-мрэ шэклогъум и 7-мрэ мэфэкл демонстрациехэр тикъал щыклохэ зыхъукэ, Адыгэ клэлэегъеджэ училищым иклэлэегъаджэхэмрэистudentхэмрэ урамэу Краснооктябрьскэм кызынцырыклоцтхэм къалэу Мыеекъуапэ дэсхэри ащ ихъаклэхэри ашыуабэдашлэу зэрежэсчтыгъэхэр, ахэм зэрарыгушоцтыгъэхэр къэло-гъэн фае.

1973-рэ ильэсүм имээkyогъу
мазэ Ф. А. Нэпсэур Адыгэ

шІэнныгъэ-ушэтекъо институтым ипащэу агъэнафи, 1984-рэ ильэсүм имэкьюогыу нэс юф щи-шлагъ. Нэлсэу Фазиль паще за-фашиым, институтым ютхэр ялоф нахъ егугъухэ, научнэ юфшила-гъэу атхыхэрэм купкI нахъ яз-хъугъагъэ. «Ученые записки» зыфиорэ тхыльтхэу ильэс пчыа-гъэрэ къыдагъэкъыгъехэм ачы-пIэкIэ археологиемкIэ, тари-хъымкIэ, бзэмкIэ, литературэм-кIэ отделхэм къащаагъэхъазы-рыгъэ научнэ юфшилагъехэм ясборникхэр къыхаутихэу аублагъ. Адыгэ къэралыгъо кIэлэегъэджэ институтым, нэмькI ашпъэрэ еджапIэхэм. Пшызэ шьольтырэ Темыр Кавказымрэ яушэтекъо гупчэхэм яшIэнныгъэлэжъяхэр ахэм къа-хъгъэлажъэштыгъэх. «Адыгейм итариихъ» зыфиорэ тхыльтым ия-2-рэ том 1982-рэ ильэсүм къыдагъэкъыгъ, нэмькI тхыльт-хэу Адыгейм ишIэнныгъэлэжъ-хэм зэхагъэуцуагъэхэр ац къы-кIэлтыкIуагъэх. ТишIэнныгъэлэжъ-хэм Къэбэртэе-Бэлькъарым, Къэрэщэе-Щэрджэсүм, Абхъа-зым, Дагыстан яушэтекъо уч-реждениехэм зэлхүүнгээ пытэ-адырялагъ. Темыр-Кавказ рес-публикахэм тарихымкIэ, куль-турэмкIэ, бзашIэнныгъэмкIэ яло-фыгъохэм афэгъэхъыгъэ шIэнныгъэ-практическэ конферен-циехэр зэдьизэхашцштыгъэх. Гру-зин ССР-м иакадемическэ ушэ-тэкъо учреждениехэм зэлхүүнг-гъэу адырялэм хахъоштыгъ.

1985-рэ ильэсүм Ф. А. Нэгжийн
псэур Адыгэ къэралыгьо кээ

лэегъэджэ институтын тарихынкі эифакультетт кілэе гъэдже шъхъа эу 1990-рэй ильэсийн нэс тоф щишиагь. Нэгтгээсэү Фазиль тарихынкі лекциин зэхицэхэрэм узынга ёштээ щыгы, нэмийнкі факультетхэм я студентахэр, техническое тофы шиэхэр, кілэе гъаджэхэр пчзь кыбынкі щытхэу ашлогъаш ёштээ гъонеу ахэм къяде гъаштывъа. Джащ фэдэу Ф. А. Нэгтгээсэү обществэу «Шиэнныгъэм» зэрийн хъэрэе тофхъабзэхэм чанеу ахэлажь ёштывь, зигъю тофыгъо хэмкі лекциин заффашхъа фхэм. Мыекуяапэ, Адыгейн ирайонийн хэм я предпринятиехэм, яхызын мэтшлангъахэм, яучреждениехэм къащяджэштыгь. Нэгтгээ Фазиль КПСС-м и Адыгэ хэку комитет ильэс заулэрэ хэштигь, народнэ депутататхэм я Мыекьюн пэ къэлэ, я Адыгэ хэку Советхэм я депутататэу хадзывь. Хэгъэгу ззошхом иорденеу я II-рэ степень зилэр, орденеу «Знак Почета» зыфиорэр, мэдальхэр кыфагъашьошагь.

Фазиль ишхъэгъусэу Шыыжты Сафыет Мусэ ыпхъур 1920-рэй ильэсийн шапсыгъэ къуаджэу. Хъаджыкъо къышыхъугь. Зэвшихъэгъусэхэр зызэдэпсэухээр ильэс 70-м къехъугь. Сафыет Адыгэ къэралыгъо кілэе гъэдже институтын физикамээр хъисалынрэкі ифакультетт ильэсийн бэрэ щылэжьагь. Адыгэ къэралыгъо университете имедалэу «Университетын ихэхъоногъэ илахь зэрэхишын хъагъэм фэш» зыфиорэр кын

фагъашшошагь. «Из истории математического образования в Адыгее» зыфиорэ научнэ лофшлэгъэ гъэшлэгъоныр зытхыгъэр мы бзыльфыгъэр ары. Хэгъэгу зэошхом ыпеклэ Сафыет Адыгэ клэлэгъэджэ техникумыр, Ростов дэтыгъэ клэлэгъэджэ институтыр 1941-рэ ильясым къызэриухыгъэхэр, адыгэ бзыльфыгъэхэмкэл апэу авшшэрэ хыисап гъэсэнныгъэ зэрэзэригъэгъотыгъэр къасло сшлонгъу. Зэшхъэгъусэхэм зыкъорэ зы пхуурэ зэдаплуугь. Япхьюо Аминэтрэ ямахъульэу Владимир Къанчыкъоимрэ доцентых, Къэбэртэе-Бэлькъар къэралыгъо университетым хыисалымкэ щырагъэджагъэх. 2005-рэ ильясым ахэм Непсэу Фазильрэ Сафыетрэ зэращэллэжжыгъэхэу Налщык щэпсэух.

Ильээсүйбэрэ кіләеңгаджэу, шІенгызъеләкъеу юф зыштәгъе Непсәү Фазиль Адыгейимрә Къебартә-Белькъарымрә яштыхъу тхылыбә, Адыгэ Республикаим имедаләу «Адыгейим и Щит-хуезехъ» зыфиօрәр кыифагъешьошагъех. Хэгъэгу зеошхом икъинигъохәр зэпзызычыгъе, лъяпкыым хъаләләу фәләкъегъе Непсәү Фазиль къыткIеҳтүхъе-ре ныбжыкIеҳмәкIә щысете-хыпIеу щыт.

АЦУМЫІЖЪ Казбек.

АДЫГЫЙСКИЙ КАЗАСКИЙ
ГУМАНИТАРНЫЙ УЧЕБНЫЙ ЦЕНТР
АДЫГЭ РЕСПУБЛИКАСЫ ИНСТИ-
ТУТЕУ КІРЭЩЭ ТЕМБОТ ЫЦЭ
ЗЫХЫРЭМ ТАРИХЫМКІЭ ИОТ-
ДЕЛ ИПАШ.

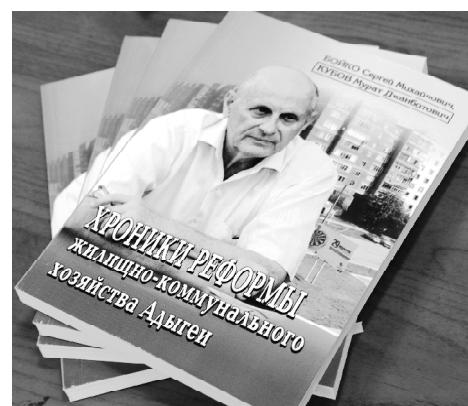
ТХЫЛЪЫМ ИЛЬЭТЕГЪЭУЦУ

Зибэ пшэрэм урыназ

Чъэпьюгъум и 31-м АР-м и Лъэпкъ тхыльеджапІЭ тхыльтыкІЭу «Хроники реформы жилищно-ком- мунального хозяйства» зыфиорэмкІЭ лъэтегъэуцо шылагъ.

Аш иавторхэг къэлэ гъээзтэу «Майкопские новости» иобозревателэу, экономикэ шлэнгэхэмкэ кандидатэу Сергей Бойкэмрэ Адыгейим ипсэуплэ-коммунальн хъызмет ифэшьшэ зэхъокыныгъэхэр фэшынгъэнхэмкэ аялэрэ лъэгъохещ хъугъэу, мы щынэныгъэ лъэнкъом хэль-хэсыр дэгүү дэдэу зышэштыгъэу, республикэм къыщыдэкыры гъэзетхэм зэлхынгъэ дэгүү адьизлагъэу Клубэ Мурат Джанбот ыкъомрэ (щынэжъэп). Мы тхыльтэу бэмышлэу къыдэкыгъэм авторхэм йофигто инымкэ — псэуплэ-коммунальн хъызметымкэ яшшолшеплъыкэхэр къыщыраотыкыгъэх. Джуэрэ лъэхбан цыф жуу-гъэхэмкэ анах мэхъсан зилэр псэуплэ-коммунальн хъызметым епхыгъэ къэралыгъо зэхъокыныгъэхэр, ахэмкэ законхэр, цыфхэм яфитынгъэхэр ашлэнхэр ары. Йофигагъэм Адыгэ Республиком ипсэуплэ-коммунальн хъызмет — псым, фабэм, фэтэрьбэ хуурэ унэ зэтэхэм яфэло-фашлэхэр игъом зэшлхогъэн-гъэцэктэгъэнхэмкэ ишикылаагъэр, ахэм яльтыгъэу законодательствэм къылорэр къыщызэхахыгъ, къыщыраотыкыгъэ.

Тхыль лъэтегъэуцом хэлэжь-
гъях псүүлэ-коммуналын хызы-

тым кандидат диссертациер экономикэ шээныгъэхэмкээ кыышуухыатыгъ. АР-м мэкүү-мэшымкээ иминистрэ игуудзээ Адыгэ шээныгъэ-ушэтэкло институтым мэкүү-мэшымкээ иотдел ипащэү щытыгъ. 2007-рэйиль эсэм кыншгэгжьяагъэу журналистикэмкээ зигъэзагъ, гъэзетэу «Советскэ Адыгейим» йоффшишлагъ, джырэ уахтэм «Майкопские новости» зыфиорэм ижурналист. Мы ильэсиллым къаклоц С. Бойкэм тхыльт заулз кындигъэкыгъ: «Экономические проблемы развития сельского хозяйства Адыгеи» (90-е гг.), «Аграрные хроники Адыгеи» (2005 — 2009); (2009 — 2013); (2013 — 2016) тхыльтих хьоу. Джы ахэм псеуплэ-коммуналынэ хьизмэтэир АР-м зэрээнгъэпсыгъэр кызынотыкырэ тхыльтыр къаклэлтыкуягъ. Аш гъэзет хэутыгъэ хэшшипыкыгъэхэр 2011 — 2017-рэ ильэсхэм кла кынхажьяагъах.

Тхылтыкілер акыл зыхэпхэу мы щылэнгүйэ лъэнэйкомкіз узыулашшэу зэрэштыйр Пренкэм клигъетхыгь, ар къалэм дээ фэтэрбыгь унэхэм ялофшлэнкіз ыкыл цыиф къызэреко хэм къызэрашхъялэпэ

штыр кыбыуагъ. Лъэтергъэуом зигъю
юфыгъомкѣ яеплышыкѣ хэр кыышыраотыкыгъэ
нэбгырабэм. АР-м ипсэ
уплэ-коммунальнэ хъызы
мет щыхъурэ зэхъокы
ныгъэхэмкѣ отдельны
ипашэу В. Ф. Смирно
выр пстэуми апэу къегу
щылагъ. Щылеклэ-псэуклэм
ильэныкъо инэу цыфым
ищылэныгъэ епхыгъапэм
фэгъэхъыгъэ тхыль гъэ
шлэгъонир кызызэрэдэккыгъэмкѣ
пстэуми къафэгушуагъ. Сыдрэ
юфи хэшшикѣ дэгъу фыуилэмэ
уклэупчлэжын имышшиклагъэу
уапекѣ узэрэлтыкъотэштыв кын
хигъэштыгъ. Шлэнгъэшхохэр псэ
уплэ хъызмэтымкѣ Клуб Мурал

зэрийнгээр, законхэр ышлэхээр, ытгэфедхээр, алархай ТСЖ-мэдээлэхээр, изэхэцаклоу ыкли мы IoФыгын ниймжлийн цыиф къызэрхийхээр, шлэнгээр алэхэлхьагааны хэмжээний гъезагчийн IoФышко зэрилжэгжүүлжээр кийгэхтхыг. Автор

рийээжийн төрөлдэг хувьтой юу болохыг. Угтасан
инчтүү дэгүүмэ яхтыльтыг «Гъюн-
гумаф» риүүгээ. Мэфэкцэйн гүйцэтгэх
шынэ кызышишыг АР-ын уасэх
хэм ыкли ахэм ягъэнэфэнкээ
и Гъээорышиагээ илофышээ Жас-
клемыкъо Сайдэ. Пстэуми къа-
фэгушуагь тхыльым ильзетэй

гъеуцокэ. Игуапэу зэреждах
тээр, зэкэ псэупэ-коммуналын
хъязмэтым кырыкгуагээр нэм
кыыкильгэцжэй ар зэрэтхы
тээр, ашт щыхьугъэ зэхъокы
ныгэхэр кэзэнгэ ямынчун кыы

- зэрэштыгъэхэр, бзэ гурылгъо-шүүкэ зэрэтхыгъэр, тхылтъым цыф кызызэрыклохэмкни, мы тофым хэтхэу лажьэхэрэмкни
- мэхъянешхо зэрилэр кызыуагь, зышуагъэтофынышь еджэнхэу
- къяльэеугь, авторхэм «тхья-шуюегъэпсэу» ариуагь.

Зәхәхъэм псәуплә-коммуналь-
нә хъызмәтмкә яеплышыкәхэр
ыкыт тхылыкәм а зәкә щы-
зәхәуғъояъэу, кыышызәхәфы-
жыгъеу, уигъетуазәу зәра-
ллытәрәмкә пстәуми яшшош-
хэр кыышыуагъэх. Хәти ипса-
лъэ кыхәщыгъ кытхэмьтыжъ
юфшәклошхуагъэу, Адыгеим
ипсәуплә-коммунальнә хъызм-
әт ифәшшошә чыпілә фәшшы-
гъэнүм, хәгъәхъогъэнүм, зе-
гъәубгъугъэнүм ишшыпкә сы-
дигъуи риҳыыләу Klyub Мурат
зәрәшыләжъагъэр, игұпшысә
бәмә анәсәу зәралыйәсыщты-
пъэр қлагъетхыгъ, шуклә агу
кыненгъэ цыфым, шәкъ фаш-
шыуагъэх.

Лъетегъяуцом ныбжышыкәхэм
аышшхәри кыышыгушыләгъ.

Ежъ ныбжыкъэхэм мы Ѣы-
Іеныгъэ лъэныкъохэмкэ гъэза-
гъэу шлэныгъэхэр ыкыи амал-
хэр зэрагъэгъотынхэшь, тофыр
нахышумкэ щэгъэнэр игъоу

альэгъуѓ.
Тхылъым иавторэу Клубэ Мурат Джанбот ыкъом ишхъэгъусэу Аллэ лъэтегъеуцом щылагъ, ишхъэгъусэ лытэныгъеу фашьырэм ыгъэрэзагъ, «тхьа штутрэм» из аричуст

шъуеъэпсэу» къариуагъ.
Лъетегъэуцом хэлэжьагъэ-
хэм зэдырагъаштэу тхылтыкэм
«Гъогумаф!» palyагъ.

МАМЫРЫКЪО
Нуриет

ЛЪЭПКЪХЭМ ЯЗЫКЫНЫГЪЭ И МАФ

Къэралыгъо гъэпсыкӏэм зеушъомбъу

Лъэпкъхэм языкыныгъэ и Мафэ фэгъэхыгъэ мэфэкъэхэр Адыгэ Республикаем игъэкъотыгъэу щыкъуагъэх. Концертхэм, спорт зэнэкъокъухэм нэбгырабэ яплыгъ.

Зэкъошныгъэм ипчэгоу Мыекъуапэ дэтым щызэхашэйэ мэфэкъэ концертым Краснодар краим, Адыгэ Республикаем яэшхъеттэхэр, хэбээ къулыкъушэхэр, лэжъекло къызэрклохэр, общественэ движенихэм ялпыклохэр хэлэжъагъэх. Урысхэр, адыгэхэр, къэндзалхэр, ермэлхэр, азербайджанхэр, къэзэхэр, нэмыкхэри зы купышом зэдыхэтхэу Мыекъуапэ иурам шъхъаэу Краснооктябрьскэм къырыкъуагъэх, концертым ягушугъо щызэдагошыгъ. Урысыем щыпсэурэ лъэпкъхэм язекъошныгъэ гъэптигэйэнэм фэтьехыгъэ ордээд Даутэ Сусанэрэ Юрий Конжинимрэ къызэдауагъэр гум еклү, зыкыныгъэм уфщэ.

Пшизэ икъэзэкъ хорэу «Криницэм» лъэпкъ ордхэр ыгъэжъынчыгъэх, къашъохэр къышыгъэх. Анахъаэу къыхэдгээшмэ тшойгъор адыгэ къашъохэр гунэнтэй краим иартистхэм да-

хэу къызэрашыгъэр ары. «Зэфакъом» щыц едзыгъохэр агъефедхээз, тильепкъ шэн-хабзэхэм епплыкъа афыряяэр пчегум къыщагъэльгъуагъ.

Узэгурыоным, узэдэпсэуным афеш гу къабзэкъе узэфеклон фае — адыгэ къашъом игъэпсыкъэхэм ар къауатэ.

Адыгэ Республикаем и Къэралыгъо ордэйю-къэшьюансамблэ «Исламыем» мэфэкъыр къыгъэкъэрэкъагъ. Лъэпкъ шьошэ дахэхэр пшъашъэхэм ашыгъых. Тыгъэм инэбэйхэу къатепсэхэрэм къашъор нахь гурьыогъошу къашы. «Къолэн», «Щырытый», адыгэ пшынэм фэгъэхыгъэм, фэшхъафхэм цыифхэр ягуалэу ядэгүгъэх. Хъокло Сусанэ, Мэшбэшэ Саидэ, Къумыкъу Щамсудинэ, Шъымырзэ Казбек, Лъэпциэрышэ Щамилэ, Дер Абир, нэмыкхэм композиторэу, художественэ пащэу Нэхэе Аслын «Исламыем» пае зэригъэфагъэхэр концертым къышауагъэх.

Республикэм лъэпкъ йофхэмкэ, йэкъыб къэралхэм ашыпсэурэ тильепкъэгъуэхэм адыяяэр зэпхынгъэхэмкэ ѹкъи къэбар жууцэхэм имамлхэмкэ и Комитет итхъаматэу Шъхъэлэхъо Аскэр зэрилтигээрэхэм, зэхахъуэ нэбгыре мин пчагъэ зыхэлэжъагъэм нэуасэ щызэфхъуэхэр джыри нэгушохэу зэрэзэлкэштхэм шуагъэ хэлт. Искусствэм зэфищэгэ цыифхэр шумрэ дэхагъэмрэ ягуалэсэх, язэфыщытыкъэхэр щынэныгъэм зэрэшгээштхэм пыльых.

Адыгэ Хасэм иллыклохэу Лымыщэко Рэмэзан, Цыкылушо Аслын, Болэкъо Аслын, Къэзэнэ Юсыф, Стлашыу Юрэ, къэндзалхэм яобществэу «Дуслыкъым» ишащэу Алям Ильясовым, Пшизэ икъэзэкъыдзэхэм якутамэу Мыекъуапэ щылэм ишащэу

Александр Даниловым, Адыгэ Республикаем щыпсэурэ ермэлхэм яобществэ итхъаматэу Оник Нигоевым, нэмыкхэм язэдэгүщэгъуэхэм тарихыгъагъ. Лъэпкъэм языкыныгъэ республикэм зэрэшгэштэрэм щысэ тепхын пльэкъыщтэу зэкъеми хагъэунэфыкъыгъ. Республикаем псаунгъэм икъэхуумэнкэ, гъесэнгъэмрэ шынэгъэмрэ культурэмкэ иминистрэхэу Мэрэтын къю Рустем, Къэрэцэ Анзаур, Аульэ Юрэ, фэшхъафхэм язэгъэшнхэм уагъэгъуазэ. Адыгэ Республикаем пытэу ылъэ тэуциагъ, къэралыгъо гъэпсыкъэу илэм зеушъомбъу. Адыгэ Республикаем щыкъогъэ нэмыкхэм яобществэу зэрэшгээштхэм пыльых.

Сурэтхэр мэфэкъым къыщетхыгъэх.

Искусствэхэмкэ республикэм икъэлэцыкъу еджаплэхэм якъэлэеэгъэджэ анахь дэгъухэм якъыхэхын фэгъэхыгъэ зэнэкъокъур ятфэнэрэу Мыекъуапэ Ѣкъо.

Адыгэ Республикаем культурэмкэ иминистрэ иапэрэ гуадзэу, осэш купым ишащэу Нафиса Васильевар зэнэкъокъум хэлэжъэрэ къэлэеэгъэджи 8-мэ гъэхъагъэхэр ашынэу къафилагъ.

Коцхъаблэ искусствэхэмкэ икъэлэцыкъу еджаплэу дэтым икъэлэеэгъаджэу Къэдэктой Азида игъусэх къэлэеэгъаджэу Ф. Нэгъоир, еджаклохэу Б. Хъасанэктой, Д. Щэлбаир, К. Езыгур, Д. Къурмалыер, Д. Хъамдэхъур, С. Хъажэктой — ахэр къэшшуюхэр, ордэйхэр.

Зэнэкъокъум апэрэ чыпээр къыщыдэзыхырэу Урысыем икъэхэм зэнэкъокъуу Москва Ѣкъоштэм хэлэжъэшт.

Сурэтхэр итхэр: Коцхъаблэ искусствэхэмкэ икъэлэцыкъу еджаплэ къикыгъэхэр.

Нэкъубгъор зыгъэхъазырыгъэр
ЕМТЫЛЫ Нурбай.

**Зэхэзыщагъэр
ыкъи къыдэзыгъэкъырэр:**

Адыгэ Республикаем лъэпкъ Йофхэмкэ, йэкъыб къэралхэм ашыпсэурэ тильепкъэгъуэхэм адыяяэр зэпхынгъэхэмкэ Ѣкъи къэбар жууцэхэм имамлхэмкэ и Комитет Адрессыр: ур. Крестянскэр, 236

**Редакциер
зыдэшыэр:**
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приимнэр:
52-16-79,
Редакцием авторхэм
къаиихырэр А4-къэ
заджэхэр тхъапхэу
зипчагъэхэм 5-м
емыкхъэрээр ары. Са-
тырхэм азыфагу 1,5-рэ
дэлзэу, шрифтыг 12-м
нахь цыкунэу Ѣцтэп.

Мы шапхъэхэм адимыштэрэ тхыгъэхэр
редакцием зэкъегъэжохых.
E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхытыгъэр:
Урысые Федерацием
хэутын йофхэмкэ, телерадиокъэтын-
хэмкэ Ѣкъи зэлты-
Иэсикъэ амалхэмкэ
и Министрствэ
и Темир-Кавказ
Чыпэ гъэйоры-
шапл, зэрэушыхы-
тыгъэ номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зыщаушыхытырэр
ООО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

**Зэкъемкэ
пчагъэр**
3855
Индексхэр
52161
52162
Зак. 2741

Хэутынм узьыкъэтхэнэу Ѣцтэхэр
Сыхытэр 18.00

Зыщаушыхытырэр
уахтэр
Сыхытэр 18.00

Редактор
шхъаэр
Дэрбэ Т. И.

Редактор шхъаэр
игуадзэр,
пшъэдэкъыр
зыхырэ
секретары
ипшъэрэлхэр
зыгъэцакъэр
Мэшлэкъо
С. А.

ИСКУССТВЭМРЭ УАХҮТЭМРЭ

Анахь дэгъур къыхахыщт

Искусствэхэмкэ республикэм икъэлэцыкъу еджаплэхэм якъэлэеэгъэджэ анахь дэгъухэм якъыхэхын фэгъэхыгъэ зэнэкъокъур ятфэнэрэу Мыекъуапэ Ѣкъо.

Адыгэ Республикаем культурэмкэ иминистрэ иапэрэ гуадзэу, осэш купым ишащэу Нафиса Васильевар зэнэкъокъум хэлэжъэрэ къэлэеэгъэджи 8-мэ гъэхъагъэхэр ашынэу къафилагъ.

Коцхъаблэ искусствэхэмкэ икъэлэцыкъу еджаплэу дэтым икъэлэеэгъаджэу Къэдэктой Азида игъусэх къэлэеэгъаджэу Ф. Нэгъоир, еджаклохэу Б. Хъасанэктой, Д. Щэлбаир, К. Езыгур, Д. Къурмалыер, Д. Хъамдэхъур, С. Хъажэктой — ахэр къэшшуюхэр, ордэйхэр.

Зэнэкъокъум апэрэ чыпээр къыщыдэзыхырэу Урысыем икъэхэм зэнэкъокъуу Москва Ѣкъоштэм хэлэжъэшт.

Сурэтхэр итхэр: Коцхъаблэ искусствэхэмкэ икъэлэцыкъу еджаплэ къикыгъэхэр.